

wo-master
Leraar Voorbereidend Hoger
Onderwijs in Zaakvakken
Vrije Universiteit Amsterdam

19 december 2016

Inhoud

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	6
3	Beschrijving van de opleiding	8
3.1	Algemeen	8
3.2	Profiel instelling	8
3.3	Profiel opleiding	8
4	Opleidingsbeoordeling	10
4.1	Beoogde eindkwalificaties	10
4.2	Onderwijsleeromgeving	12
4.3	Toetsing	14
4.4	Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	16
4.5	Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	16
4.6	Aanbevelingen	16
4.7	Graad en CROHO-onderdeel	16
5	Overzicht oordelen	17
	Bijlage 1: Samenstelling panel	18
	Bijlage 2: Programma hoorzitting	20
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	21
	Bijlage 4: Lijst met afkortingen	22

1 Samenvattend advies

De nieuwe tweejarige educatieve masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Zaakvakken (2M LVHO Zaakvakken) is een voltijdse opleiding van 120 EC die in twee jaar kan worden doorlopen. De 2M LVHO Zaakvakken heeft vijf afstudeerrichtingen, voor de schoolvakken Maatschappijleer & Maatschappijwetenschappen, Geschiedenis, Godsdienst & Levensbeschouwing, Economie en Management & Organisatie. Daarmee bevat de masteropleiding onderdelen die verzorgd worden door de Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen (FGB), de Faculteit der Sociale Wetenschappen (FSW), de Faculteit der Geesteswetenschappen (FGW), de Faculteit der Godgeleerdheid (FGG) en de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde (FEWEB). De keuze voor een tweejarig, geïntegreerd curriculum maakt het mogelijk om de gewenste verwevenheid van vakinhoud, (vak)didactiek en schoolstage tot stand te brengen.

De 2M LVHO Zaakvakken heeft als centrale doelstelling studenten op te leiden die de arbeidsmarkt kunnen betreden met een eerstegraads lesbevoegdheid die optimaal recht doet aan academisch leraarschap. Het geïntegreerde programma zorgt voor een sterkere verwevenheid van vakinhoud en (vak)didactiek, beroepsvoorbereiding gespreid over een langere periode, uitgebreidere kennismaking met zowel onderwijskundige als vakinhoudelijke onderzoeksvaardigheden, en vakinhoudelijke onderdelen die specifiek zijn toegesneden op het schoolvak. Het panel waardeert de inspanningen die door de VU gedaan zijn en constateert dat de 2M LVHO aansluit bij hetgeen gevraagd wordt vanuit het beroepenveld. De eindkwalificaties zijn geformuleerd op masterniveau en voldoen aan wettelijk gestelde eisen. De opleiding voldoet aan standaard 1.

Het curriculum bevat zowel onderdelen uit de vakmaster als uit de eenjarige universitaire lerarenopleiding. De programmaonderdelen zijn verbonden via drie leerlijnen: onderzoeksvaardigheden, praktijk en didactiek, en ICT in het onderwijs en diversiteit in het onderwijs. Het panel vindt het curriculumontwerp goed overdacht. De vakinhoudelijke component, didactiekvakken en stage-onderdelen staan in verantwoorde verbinding met elkaar. De leerlijnen zijn duidelijk uitgewerkt en door het gehele programma verweven. De specifieke aandacht voor ICT-vaardigheden en diversiteit in het onderwijs worden door het panel gewaardeerd.

Integratie van vakspecifieke en educatieve onderdelen vindt plaats via daarvoor ingerichte programmaonderdelen: de startweek, het integratielint, de voorbereiding op de masterthesis in de onderzoeksvakken, en de masterthesis. De startweek en het integratielint worden door het panel gezien als onderdelen met veel potentie, die zorgen voor binding binnen de opleiding – enerzijds van de student met de opleiding en anderzijds van de vakinhoud met de schoolpraktijk. Met oog op de organiseerbaarheid maakt de opleiding in het eerste semester in grote mate gebruik van 'aanschuifonderwijs' bij vakinhoudelijke cursussen, waarvoor het panel begrip heeft. Het wil er echter op wijzen dat de kwaliteit van het integratielint hierdoor cruciaal is: juist daar leggen studenten de link tussen de vakinhoud en de schoolpraktijk. Het panel beveelt daarom aan om de inhoud en organisatie van de integratiemomenten nog verder aan te scherpen en te optimaliseren.

De opzet van de didactische vakken waardeert het panel zeer. Door algemene didactiek direct te koppelen aan vakdidactiek krijgt de integratie van vakinhoud en didactiek een centrale rol in het curriculum. In de masterthesis hebben studenten momenteel

verschillende opties wat betreft onderwerpkeuze en de mate van verbinding met de schoolpraktijk. Het panel stelt dat het integratieve karakter van de opleiding in iedere thesis naar voren zou moeten komen en dat het (vakwetenschappelijke) onderwerp voor de thesis altijd gezocht zou moeten worden in onderwerpen die relevant zijn voor de schoolpraktijk. Het panel moedigt de opleiding dan ook aan om de verbinding tussen vakinhoud en schoolvak sterker vast te leggen, zodat de thesis de integratie reflecteert zoals deze zichtbaar is in de rest van het curriculum.

De docenten voor de 2M LVHO Zaakvakken zijn afkomstig van de verschillende betrokken faculteiten. Een eigen opleidingsdirecteur is verantwoordelijk voor het management van de master en de kwaliteit van het onderwijs. De opleiding maakt gebruik van de voorzieningen behorend bij de bestaande vakmaster en de universitaire lerarenopleiding. De toelatingscommissie 2M LVHO Zaakvakken, bestaande uit vakdidactici en specialisten van de faculteiten, is verantwoordelijk voor de toelating. Concluderend stelt het panel dat de opleiding voldoet aan standaard 2.

De opleiding heeft een uitgebreid toetsbeleid, waarin ze de visie op toetsbeleid duidelijk uiteenzet en verantwoordt. Het panel constateert dat de informatie over toetsvormen, beoordelaars en beoordelingscriteria duidelijk is weergegeven, evenals het verband met de beoogde eindkwalificaties. De formele kaders zijn aanwezig om een valide, betrouwbare en transparante beoordeling te garanderen. De examencommissie vervult haar wettelijke taak en borgt de kwaliteit van toetsing. Het beoordelingsformulier voor het eindwerkstuk is gebaseerd op het formulier van de tweejarige educatieve masteropleiding LVHO in de Taalvakken en benoemt de link tussen vakinhoud en vakdidactiek. Het panel benadrukt dat het belangrijk blijft de onderwerpkeuze zorgvuldig te bewaken – in alle eindwerken zou het onderwerp van het vakinhoudelijke deel van het eindwerk relevant moeten zijn voor het schoolvak. Het voorbeeld dat ter sprake kwam in het gesprek met de opleiding liet enige twijfel of dit altijd het geval is. Het panel stimuleert de opleiding daarom haar instrumenten verder te ontwikkelen in die richting, maar beoordeelt standaard 3 als voldoende.

Het panel is van oordeel dat toereikende financiële voorzieningen beschikbaar zijn om de opleiding tot stand te brengen. Er zijn voldoende garanties dat ingeschreven studenten de gehele opleiding kunnen doorlopen. De opleiding voldoet aan standaard 4.

Algemene conclusie

Het panel waardeert de inspanningen om vakinhoud en onderwijskunde sterker te verbinden in een nieuwe universitaire lerarenopleiding en stelt dat de opleiding voldoet aan de kwaliteitseisen op het vlak van beoogde eindkwalificaties, onderwijsleeromgeving en afstudeergarantie. De nieuwe opleiding voldoet daarmee aan de vier standaarden van het beperkte NVAO-beoordelingskader.

Het panel komt tot een eindoordeel positief ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding wo-master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Zaakvakken van de Vrije Universiteit Amsterdam en adviseert de NVAO om overeenkomstig te besluiten.

Den Haag, 19 december 2016

Namens het panel ter beoordeling van de beperkte Toets nieuwe opleiding

wo-master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Zaakvakken van de Vrije Universiteit
Amsterdam,

prof. dr. Hubert Coonen
(voorzitter)

Anne Martens
(secretaris)

2 Werkwijze panel

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

Voorzitter:

– prof. dr. H. Coonen, emeritus hoogleraar aan de Open Universiteit en de Universiteit Maastricht, tevens voormalig kroonlid en vicevoorzitter van de Onderwijsraad.

Leden:

– prof. dr. M. (Marc) Vermeulen (kernlid), hoogleraar onderwijssociologie Universiteit van Tilburg en Open Universiteit;

– prof. dr. I. Arnold, hoogleraar Monetaire Economie aan Nyenrode en hoogleraar Economisch Onderwijs aan de Erasmus Universiteit;

– drs. H. Bijsterbosch, lerarenopleider Aardrijkskunde van Hogeschool Windesheim;

– drs. T.D. Visser, onder meer hoofd- en eindredacteur van Narthex, vaktijdschrift voor levensbeschouwing en educatie;

– dr. A. Wilschut, lector didactiek van de maatschappijvakken en hoofddocent Geschiedenis van de Hogeschool van Amsterdam.

Student-lid:

– E. Leo, student onderwijskunde Universiteit van Amsterdam.

Het panel werd bijgestaan door Lieve Desplenter, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator, en Anne Martens, beleidsmedewerker NVAO, secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Protocol voor de TNO Educatieve master van de NVAO (www.nvao.net) gebaseerd op het beoordelingskader beperkte toets nieuwe opleiding (Stcrt. 2014, nr 36791) in acht genomen.

De opleiding betreft een fusie van reeds geaccrediteerde opleidingen: de universitaire lerarenopleidingen en de disciplinaire masteropleidingen. Zowel de vakinhoud van de vakmaster als het pedagogisch- en (vak)didactisch deel van de educatieve masteropleiding blijven grotendeels gelijk. Vanwege deze samenvoeging van reeds geaccrediteerde opleidingen wordt alleen het nieuwe aspect van de opleiding door het panel beoordeeld (de integratie van de vak- en lerarenopleiding). Het beoordelingsproces bevatte geen locatiebezoek maar een hoorzitting, welke plaatsvond bij de NVAO in Den Haag.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. De VU leverde een informatiedossier aan op het niveau van het 'label' Zaakvakken, aangevuld met bijlagen waaruit deels de toepassing van de aanpak per schoolvak werd geïllustreerd. Per e-mail zijn door het panel vragen en opmerkingen uitgewisseld. Deze vragen zijn door de secretaris geïnventariseerd als input voor de hoorzitting. Op 4 november 2016 is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de bevindingen van het panel besproken. Gerezen vragen zijn vervolgens voorgelegd aan twee vertegenwoordigers van de opleiding. Na afloop van dat gesprek heeft het panel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies.

Op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies heeft de secretaris een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna de voorzitter het conceptrapport heeft vastgesteld. Het adviesrapport is op 1 december 2016 aan de opleiding voorgelegd ter

controle op feitelijke onjuistheden. De opleiding heeft op 15 december 2016 gereageerd op het adviesrapport. Dit heeft geleid tot een aangepaste formulering van de beoordeling van standaard 3, waarna het definitieve rapport is vastgesteld. Het panel heeft dit advies in volledige onafhankelijkheid opgesteld en op 19 december 2016 aan de NVAO aangeboden.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Opleiding:	wo-master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Zaakvakken
Afstudeerrichtingen:	Geschiedenis, Godsdienst en Levensbeschouwing, Economie, Management en Organisatie, Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen
Variant:	voltijd
Locatie:	Amsterdam
Studieomvang (EC):	120 EC
CROHO-onderdeel:	onderwijs

3.2 Profiel instelling

De Vrije Universiteit Amsterdam (VU), in 1880 opgericht door Abraham Kuyper staat voor een onderscheidende manier van wetenschap toepassen en een open organisatie, die sterk verbonden is met mens en maatschappij. De basisfilosofie van de VU uit zich in drie kernwaarden: verantwoordelijk, open en persoonlijk. De VU kent elf faculteiten en voorziet bijna 23.000 studenten van onderwijs. Zij volgen een van de bijna vijftig bachelor-programma's of ruim honderd masterprogramma's. Aan de VU zijn ruim 4500 mensen werkzaam, waarvan ruim 2000 fte aan wetenschappelijk personeel.

3.3 Profiel opleiding

De nieuwe tweejarige educatieve masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Zaakvakken (2M LVHO Zaakvakken) is een voltijdse opleiding van 120 EC die in twee jaar kan worden doorlopen. De 2M LVHO Zaakvakken heeft vijf afstudeerrichtingen, voor de school vakken Maatschappijleer & Maatschappijwetenschappen, Geschiedenis, Godsdienst & Levensbeschouwing, Economie en Management & Organisatie. De keuze voor een tweejarig, geïntegreerd curriculum maakt het mogelijk om de gewenste verwevenheid van vakinhoud, (vak)didactiek en schoolstage tot stand te brengen.

De 2M LVHO Zaakvakken wordt verzorgd door de Faculteit der Sociale Wetenschappen (FSW), maar bevat ook onderdelen afkomstig van de Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen (FGB), de Faculteit der Geesteswetenschappen (FGW), de Faculteit der Godgeleerdheid (FGG) en de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde (FEWEB). De FSW stemt af met de andere betrokken faculteiten: wat betreft het pedagogisch-didactisch gedeelte en het praktijkgedeelte in de scholen vooral met FGB, wat betreft het vakinhoudelijke gedeelte met FGW (Geschiedenis), FEWEB (Economie en Management & Organisatie) en FGG (Godsdienst & Levensbeschouwing).

De opleiding sluit aan bij recente ontwikkelingen op het gebied van een flexibeler inrichting van universitaire lerarenopleidingen, gericht op het opleiden van meer en beter gekwalificeerde academische docenten voor het voortgezet onderwijs. De tweejarige educatieve masteropleidingen worden de hoofdroute naar het academisch geschoolde (eerstegraads) leraarschap. Door de samenvoeging van een vakmaster en educatieve

master is een tweede scriptie overbodig en ontstaat meer ruimte voor vakdidactiek en het opdoen van praktijkervaring. In de opleidingsprogramma's komen praktische en didactische vaardigheden nadrukkelijker aan bod, waardoor universiteiten meer academische leraren afleveren die niet alleen uitblinken in hun kennis van het vak, maar ook in het overbrengen van die kennis. Dat laatste gebeurt voor een belangrijk deel in de praktijk.

De VU is reeds gestart met een tweejarige educatieve masteropleiding LVHO in de Taalvakken en in het bèta-domein met de tweejarige E-varianten (educatievarianten).

4 Opleidingsbeoordeling

Van toepassing is het Protocol TNO Educatieve master (www.nvao.net) gebaseerd op het Beoordelingskader voor de beperkte Toets nieuwe opleiding van de NVAO (2014, Nr. 36791).

Het kader voor de beperkte beoordeling van nieuwe opleidingen wordt gebruikt als de instelling beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg.¹ De beoordeling komt tot stand op basis van een discussie met 'peers' over de inhoud en kwaliteit van de opleiding en is gericht op vier vragen:

1. Wat beoogt de opleiding?
2. Hoe wil de opleiding dit realiseren?
3. Hoe wil de opleiding dit toetsen?
4. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze vier vragen zijn vertaald in vier standaarden. Over de standaarden geeft een visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele of voldoet niet. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op een driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden, of negatief.

4.1 Beoogde eindkwalificaties

4.1.1 Standaard 1

De visie op de integratie van vak- en lerarenopleiding is in overeenstemming met de visie op het leraarschap van het vak. De visie sluit bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld (leraar) en het vakgebied worden gesteld.

Bevindingen

De tweejarige educatieve masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Zaakvakken (2M LVHO Zaakvakken) heeft als centrale doelstelling studenten op te leiden die de arbeidsmarkt kunnen betreden met een eerstegraads lesbevoegdheid die optimaal recht doet aan academisch leraarschap. Ten opzichte van een model waarin de vakinhoudelijke master en de master Leraar VHO gescheiden zijn, ziet de VU de volgende voordelen van een geïntegreerd programma:

- 1) De gewenste verwevenheid van vakinhoud en (vak)didactiek wordt vanaf het begin tot stand gebracht. Studenten kunnen vanuit de (vak)didactische vakken aandachtspunten formuleren voor de verdere verdieping van hun disciplinaire kennis en inzicht.
- 2) De beroepsvoorbereiding is over een langere periode gespreid. Studenten maken vroeger kennis met de schoolpraktijk en volgen een programma dat twee jaar lang gericht is op het beroep van leraar.
- 3) Studenten worden in een vroeg stadium vertrouwd gemaakt met de voor het academisch leraarschap belangrijke principes van onderwijsonderzoek, naast de verwerving van vakinhoudelijke onderzoekvaardigheden op masterniveau. Het

¹ Een instelling die beschikt over een positieve instellingstoets kwaliteitszorg kan ook vragen om de uitgebreide TNO uit hoofdstuk 6 van deze beoordelingskaders.

eindwerkstuk van de opleiding, dat verankerd ligt in de (school)vakdiscipline, wint hierdoor aan relevantie voor het onderwijs.

- 4) De vakinhoudelijke onderdelen zijn specifiek toegesneden op het schoolvak, waardoor voor afgestudeerden uit niet direct gerelateerde opleidingen in het programma voldoende ruimte is om te kunnen voldoen aan de benodigde vakinhoudelijke bekwaamheidseisen.

De visie van de VU sluit aan bij hoe er internationaal naar het opleiden van leraren wordt gekeken. In het algemeen is de integratie tussen theorie en praktijk en tussen vakinhoudelijke opleiding en beroepsopleiding een belangrijk thema. In de 2M LVHO Zaakvakken integreert de VU vakinhoud met didactiek en praktijkstage.

Het universitaire masterniveau, zoals geoperationaliseerd in de Dublin descriptoren, en de algemene wettelijke eisen die gelden voor een universitaire masteropleiding zijn kaderstellend voor de doelstellingen en eindkwalificaties van de opleiding. Daarnaast maakt de opleiding gebruik van het domeinspecifiek referentiekader van de universitaire lerarenopleidingen voor de eenjarige universitaire lerarenopleidingen van de Interuniversitaire Commissie Lerarenopleidingen. Afgestudeerden dienen in alle competentiegebieden startbekwaam te zijn. Voor de vakinhoud gelden in algemene zin de vakinhoudelijke bekwaamheidseisen van de Interuniversitaire Commissie Lerarenopleidingen (ICL).

De 2M LVHO Zaakvakken heeft vijf afstudeerrichtingen die elk opleiden voor een specifieke onderwijsbevoegdheid: Maatschappijleer & Maatschappijwetenschappen, Geschiedenis, Godsdienst & Levensbeschouwing, Economie, en Management & Organisatie. De VU heeft de elf algemene eindkwalificaties voor tweejarige universitaire masteropleidingen toegespitst op de 2M LVHO Zaakvakken, waarmee wordt omschreven wat een afgestudeerde moet kennen en kunnen. Deze eindkwalificaties zijn verbonden met zowel de Dublin descriptoren als de competenties uit het ICL Competentieprofiel. Schoolvakspecifieke eindkwalificaties zijn gebaseerd op de bestaande eindkwalificaties van de eenjarige lerarenopleiding van de VU. Aan de basis van de afzonderlijke afstudeerrichtingen liggen ook vakspecifieke bronnen, zoals eisen aan eindexamenprogramma's.

Overwegingen

Het panel waardeert de inspanningen die door de VU gedaan zijn in de aanloop naar de 2M LVHO Zaakvakken. Aan de basis van de opleiding ligt een helder uitgewerkte visie op de integratie van vak- en lerarenopleiding; het panel onderschrijft de meerwaarde die een geïntegreerd programma LVHO biedt. De 2M LVHO sluit aan bij hetgeen gevraagd wordt vanuit het beroepenveld.

De beoogde eindkwalificaties zijn gebaseerd op de geldende eisen voor zowel de universitaire lerarenopleiding als voor de vakmaster. Het panel heeft geconstateerd dat de eindkwalificaties daarmee zijn geformuleerd op masterniveau en dat ze voldoen aan wettelijk gestelde eisen. De elf eindkwalificaties specifiek voor de 2M LVHO Zaakvakken zijn helder omschreven en dekken de bestaande ICL-competenties af.

Conclusie

De opleiding voldoet aan standaard 1.

4.2 Onderwijsleeromgeving

4.2.1 Standaard 2

De opleiding vertaalt haar visie op de educatieve master in een adequaat programma waaruit duidelijk de integratieve aanpak blijkt.

Bevindingen

De onderliggende didactische visie van de 2M LVHO Zaakvakken gaat uit van zeven opleidingsprincipes. Deze geven uitdrukking aan de sterke wisselwerking tussen enerzijds theorie en praktijk, en anderzijds tussen vakinhoud en beroepsvoorlichting:

- 1) Onderzoek als essentiële basis voor de academisch geschoolde leraar;
- 2) Voortdurende verbinding met de schoolpraktijk;
- 3) Modelleren van onderwijsgedrag;
- 4) Visieontwikkeling;
- 5) Leren als sociale activiteit;
- 6) Aandacht voor diversiteit;
- 7) ICT-rijk leren en blended learning.

Het curriculum bevat zowel onderdelen uit de vakmaster (36 EC) als uit de eenjarige universitaire lerarenopleiding: (vak)didactiek (21EC) en praktijk (30 EC). De vakinhoudelijke cursussen die een student volgt, hangen af van het leraarschap waarvoor de student wordt opgeleid en van de gevolgde vooropleiding. Studenten lopen vanaf het tweede semester gedurende anderhalf jaar stage, waardoor ze (in vergelijking met de eenjarige lerarenopleiding) meer in contact komen met de onderwijspraktijk en meer mogelijkheden hebben om projecten op school uit te voeren. Aanvullend bevat de studie 3 EC aan ICT-onderwijs, 9 EC aan onderzoeksvaardigheden en een afsluitende thesis van 21 EC. De programmaonderdelen zijn verbonden via drie leerlijnen: onderzoeksvaardigheden, praktijk en didactiek, en ICT in het onderwijs en diversiteit in het onderwijs. Onderdelen van deze leerlijnen keren gedurende het gehele programma terug in andere programmaonderdelen.

Voor de vakinhoudelijke onderdelen maakt de opleiding gebruik van 'aanschuifonderwijs', waardoor een koppeling met de schoolpraktijk daar niet mogelijk is. Integratie van vakspecifieke en educatieve onderdelen vindt plaats via daarvoor ingerichte programmaonderdelen: de startweek, het integratielint, de voorbereiding op de masterthesis in de onderzoeksvakken, en de masterthesis.

De startweek vindt plaats net voor het begin van het collegejaar, zodat deze niet samenvalt met de introductie van de eerste vakken. De week is een introductie in het beroep van leraar VHO. Het programma bestaat uit een inleiding in de didactiek, het verschaffen van een overzicht en plaatsbepaling van de zaakvakken, kennismaking met een stageschool, met kernpraktijken uit de schoolpraktijk en met elkaar, en de 'kick-off' van het integratielint.

Het lint loopt door de gehele opleiding en zorgt voor binding met school en medestudenten. Door in gesprek te gaan met medestudenten kunnen studenten zich breder oriënteren en bewust bepalen welk type leraar ze willen worden. Daarnaast biedt het lint studenten de gelegenheid vakinhoud, praktijk, onderzoek en ICT-vaardigheden te integreren. De opleiding maakt voor het lint gebruik van begeleide intervisie in *peer groups* en opdrachten gericht op integratie. Studenten komen regelmatig samen in werkgroepen, onder begeleiding van vakdidactici. Voorbereidende onderdelen voor het zelfstandig opstellen van een onderzoeksopzet zijn in beide jaren onderdeel van het lint; hiermee wordt een link

gelegd met de onderzoeksvakken. Studenten ontvangen geen directe studiepunten voor het integratielint, maar de toekenning van studiepunten aan de onderzoeksvakken is verbonden aan participatie in het integratielint.

Didactische vakken doen hun intrede in het tweede semester, wanneer studenten ook starten met de eerste stageperiode. Op die manier biedt de opleiding naast het contact met de schoolpraktijk relevante vakken aan. In de didactische vakken wordt algemene didactiek in samenhang aangeboden met vakdidactiek: in de ochtend zitten studenten van verschillende schoolvakken samen, waarna in de middag aansluiting gezocht wordt bij het voor de student relevante schoolvak, onder begeleiding van een vakdidacticus.

In de afsluitende thesis combineren studenten vakinhoud met een vakdidactisch of onderwijskundig onderwerp. De thesis is altijd een individueel werkstuk. Studenten voeren een eerder geschreven onderzoeksopzet uit en schrijven de thesis (21 EC). Parallel aan de thesis doen studenten verdiepende praktijkervaring op (9 EC). Afhankelijk van het thesisonderwerp kan deze stage ingezet worden voor het verzamelen van onderzoeksdata voor de thesis. Het streven is dat het (vakinhoudelijke) onderzoek een duidelijke verbinding heeft met de onderwijspraktijk. Bij uitzondering en in overleg is het mogelijk te kiezen voor een variant met een qua omvang wat beperktere vakinhoudelijke thesis (15 EC) en daarnaast een praktijkonderzoek (6 EC) zoals dat ook gebruikelijk is in de eenjarige universitaire lerarenopleiding.

De docenten voor de 2M LVHO Zaakvakken zijn afkomstig van de verschillende betrokken faculteiten. Docenten van de FSW, FEWEB, FGG en FGW zijn vakinhoudelijk experts met een link naar de schoolpraktijk; het UCGB en de FGB leveren ervaren vakdidactici en deskundige docenten op gebied van onderwijsonderzoek, diversiteit en ICT. Voor de startweek, het lint en de pedagogisch-didactische vakken wordt geput uit het personeel dat wordt ingezet voor huidige vakken van de lerarenopleiding (vakdidactici). Een eigen opleidingsdirecteur is verantwoordelijk voor het management van de master en de kwaliteit van het onderwijs. Evaluatie van de kwaliteit aan de hand van periodieke rapportages vindt plaats met de opleidingscommissie. De opleiding maakt gebruik van de voorzieningen behorend bij de bestaande vakmaster en de universitaire lerarenopleiding.

De toelatingscommissie 2M LVHO Zaakvakken, bestaande uit vakdidactici en specialisten van de faculteiten, is verantwoordelijk voor de toelating. De opleiding is gericht op afgestudeerden van een schoolvakverwante wo-bacheloropleiding. Instroom vanuit andere wo-bacheloropleidingen is in enkele gevallen mogelijk, waarbij de toelatingscommissie nadere grenzen kan stellen aan de vrije vakkenkeuze in de masterfase. Voor studenten die (nog) niet voldoen aan de toelatingseisen, kan de toelatingscommissie een op maat gemaakt premasterprogramma voorschrijven.

Overwegingen

Bij de beoordeling van de onderwijsleeromgeving heeft het panel zich grotendeels gebaseerd op een informatiedossier uitgewerkt op niveau van het 'label' Zaakvakken. Dit dossier was aangevuld met bijlagen waaruit deels de toepassing van de aanpak per schoolvak werd geïllustreerd. Het panel meent dat de opleiding een goede aanzet heeft gemaakt voor de 2M LVHO Zaakvakken, die vertrouwen biedt in de organisatorische uitvoerbaarheid van de opleiding.

Het panel vindt het curriculumontwerp goed overdacht. De vakinhoudelijke component, didactiekvakken en stage-onderdelen staan in verantwoorde verbinding met elkaar. De leerlijnen zijn duidelijk uitgewerkt en door het gehele programma verweven. Studenten maken al vroeg kennis met de stageschool en doen gedurende de twee studiejaren uitgebreid stage-ervaring op doordat het praktijklint door bijna de gehele opleiding loopt. De specifieke aandacht voor ICT-vaardigheden en diversiteit in het onderwijs worden door het panel gewaardeerd.

De startweek en het integratielint worden door het panel gezien als onderdelen met veel potentie, die zorgen voor binding binnen de opleiding – enerzijds van de student met de opleiding en anderzijds van de vakinhoud met de schoolpraktijk. Met oog op de organiseerbaarheid maakt de opleiding in het eerste semester in grote mate gebruik van ‘aanschuifonderwijs’ bij vakinhoudelijke cursussen, waarvoor het panel begrip heeft. Het wil er echter op wijzen dat de kwaliteit van het integratielint hierdoor cruciaal is: juist daar leggen studenten te link tussen de vakinhoud en de schoolpraktijk. Het panel beveelt daarom aan om de inhoud en organisatie van de integratiemomenten nog verder aan te scherpen en te optimaliseren.

De opzet van de didactische vakken waardeert het panel zeer. Door algemene didactiek direct te koppelen aan vakdidactiek krijgt de integratie van vakinhoud en didactiek een centrale rol in het curriculum. In de masterthesis hebben studenten momenteel verschillende opties wat betreft onderwerpkeuze en de mate van verbinding met de schoolpraktijk. Het panel stelt dat het integratieve karakter van de opleiding in iedere thesis naar voren zou moeten komen, gezien het doel van de opleiding. Het (vakwetenschappelijke) onderwerp voor de thesis zou altijd gezocht moeten worden in onderwerpen die relevant zijn voor de schoolpraktijk. Het panel moedigt de opleiding dan ook aan om de verbinding tussen vakinhoud en schoolvak sterker vast te leggen, zodat de thesis de integratie reflecteert zoals deze zichtbaar is in de rest van het curriculum.

Conclusie

De opleiding voldoet aan standaard 2.

4.3 Toetsing

4.3.1 Standaard 3

De opleiding beschikt over een duidelijke visie en adequaat systeem van toetsing waaruit duidelijk de integratieve aanpak van de gehele opleiding blijkt.

Bevindingen

Het systeem van toetsen binnen de opleiding is gebaseerd op het algemene VU-beleid. De examencommissie ziet erop toe dat toetsen representatief, valide, betrouwbaar, transparant, bruikbaar en vergelijkbaar zijn. Ieder studieonderdeel wordt afgesloten met een toets of bevat een opdracht. Alle toetsen worden op basis van een tevoren opgesteld beoordelingsmodel nagekeken. De stages worden aan het einde van elke fase beoordeeld aan de hand van rubrics, waarbij de schoolbegeleider een beoordelingsvoorstel doet dat door de instituutsbegeleider dient te worden goedgekeurd en vastgesteld. Toetsing volgt het vierogenprincipe en schriftelijke werkstukken, opdrachten en scripties worden automatisch gecontroleerd op plagiaat.

De opleiding maakt gebruik van zowel formatieve als summatieve toetsing in beide studiejaar. De toetsing kent verschillende vormen, waaronder schriftelijke tentamens, werkstukken, lesplannen en praktijkbeoordeling. De didactische vakken worden afgesloten met een proef waarin studenten demonstreren lessen te kunnen ontwerpen. Daarbij laten ze zien te beschikken over zowel vakinhoudelijke als vakdidactische kennis. Op regelmatige basis ontvangen studenten feedback – van hun docent, maar ook in de vorm van interview en *peer feedback*. Iedere student heeft vier individuele begeleidingsgesprekken met zijn/haar mentor (meestal de vakdidacticus).

De eisen voor de masterthesis staan vermeld in de thesishandleiding en volgen de eisen die gesteld worden aan de thesis uit de vakmaster. Het onderzoeksvoorstel dient vooraf goedgekeurd te worden. Theses worden beoordeeld door twee lezers, waarvan slechts één ook betrokken is bij de procesbegeleiding. Het streven is dat een van de beoordelaars afkomstig is van het Universitair Centrum voor Gedrag en Bewegen (UCGB) en de andere van de vakfaculteit, waarbij het onderwerp van de thesis leidend is voor de taakverdeling. Bij de beoordeling maken de beoordelaars gebruik van een matrix.

Binnen de examencommissie van FSW wordt een aparte subcommissie ingericht voor de 2M LVHO Zaakvakken. Deze subcommissie bestaat uit leden van de verschillende betrokken faculteiten en wordt benoemd door het faculteitsbestuur van de FSW. Indien nodig wordt ruggespraak gehouden met een lid van de relevante facultaire examencommissie. Het toetsbeleid, het toetsplan, het Onderwijs- en Examenreglement en de door de examencommissie ingestelde Regels en Richtlijnen zijn de basis voor de subcommissie 2M LVHO Zaakvakken om het niveau en de inhoudelijkheid van de toetsen te controleren en om vast te stellen of de procedures ten aanzien van het afnemen van tentamens zijn gevolgd.

Overwegingen

De opleiding heeft een uitgebreid toetsbeleid, waarin ze de visie op toetsbeleid duidelijk uiteenzet en verantwoordt. Het panel constateert dat de informatie over toetsvormen, beoordelaars en beoordelingscriteria is duidelijk weergegeven, evenals het verband met de beoogde eindkwalificaties. De formele kaders zijn aanwezig om een valide, betrouwbare en transparante beoordeling te garanderen. De examencommissie vervult haar wettelijke taak en borgt de kwaliteit van toetsing.

Het gesprek met de opleiding en een daarbij gegeven voorbeeld wekten de indruk dat de toetsing van de thesis een complementair eindwerkstuk mogelijk maakt, waarbij niet in alle gevallen sprake is van voldoende integratie tussen vakinhoud en vakdidactiek. Een nadere toelichting maakte duidelijk dat de link tussen vakinhoud en vakdidactiek er wel degelijk is en naar voren komt in het beoordelingsformulier. Dit formulier is gebaseerd op het formulier van de tweejarige educatieve masteropleiding LVHO in de Taalvakken. Het panel benadrukt dat het belangrijk blijft de onderwerpkeuze zorgvuldig te bewaken – in alle eindwerken zou het onderwerp van het vakinhoudelijke deel van het eindwerk relevant moeten zijn voor het schoolvak. Het voorbeeld dat ter sprake kwam in het gesprek met de opleiding liet enige twijfel of dit altijd het geval is. Het panel stimuleert de opleiding daarom haar instrumenten verder te ontwikkelen in die richting.

Conclusie

De opleiding voldoet aan standaard 3.

4.4 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

4.4.1 Standaard 4

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma van de gehele educatieve master volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Bevindingen

In een bij het informatiedossier gevoegde brief garandeert de faculteit der Sociale Wetenschappen dat studenten de gehele tweejarige masteropleiding Leraar voorbereidend hoger onderwijs in de Zaakvakken kunnen afronden. Hiervoor voorziet de faculteit in voldoende financiële middelen.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat toereikende financiële voorzieningen beschikbaar zijn om de opleiding tot stand te brengen. Er zijn voldoende garanties dat ingeschreven studenten de gehele opleiding kunnen doorlopen.

Conclusie

De opleiding voldoet aan standaard 4.

4.5 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding

Het panel beoordeelt de kwaliteit van de nieuwe opleiding als positief. Het waardeert de inspanningen om vakinhoud en onderwijskunde sterker te verbinden in een nieuwe universitaire lerarenopleiding en stelt dat de opleiding voldoet aan de kwaliteitseisen op het vlak van beoogde eindkwalificaties, onderwijsleeromgeving en afstudeergarantie. Het panel benadrukt dat het belangrijk blijft de integratie tussen vakinhoud en vakdidactiek zorgvuldig te bewaken, en stimuleert de opleiding haar instrumenten verder te ontwikkelen in die richting.

4.6 Aanbevelingen

In dit rapport heeft het panel een aantal aanbevelingen geformuleerd. Omwille van overzichtelijkheid staan deze hieronder. Ze staan het positieve eindoordeel van het panel niet in de weg. Het panel adviseert:

- de inhoud en organisatie van de integratiemomenten nog verder aan te scherpen en te optimaliseren;
- de verbinding tussen vakinhoud en schoolvak in het onderwerp van de thesis sterker vast te leggen, en hiervoor de instrumenten verder te ontwikkelen.

4.7 Graad en CROHO-onderdeel

Het panel adviseert om de graad 'Master of Science' toe te kennen aan de opleiding wo-master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Zaakvakken. Daarnaast onderschrijft het panel de keuze van de opleiding voor het CROHO-onderdeel 'onderwijs'. Dit advies is in overeenstemming met het CROHO-onderdeel geldend voor de andere universitaire lerarenopleidingen in Nederland.

5 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 De beoogde visie op geïntegreerde aanpak in relatie tot de beoogde eindkwalificaties	De visie op de integratie van vak- en lerarenopleiding is in overeenstemming met de visie op het leraarschap van het vak. De visie sluit bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld (leraar) en het vakgebied worden gesteld.	Voldoet
2 Onderwijsleeromgeving	De opleiding vertaalt haar visie op de educatieve master in een adequaat programma waaruit duidelijk de integratieve aanpak blijkt.	Voldoet
3 Toetsing	De opleiding beschikt over een duidelijke visie en adequaat systeem van toetsing waaruit duidelijk de integratieve aanpak van de gehele opleiding blijkt.	Voldoet
4 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma van de gehele educatieve master volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.	Voldoet
Algemene conclusie	De educatieve master voldoet als geïntegreerde educatieve masteropleiding en aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijze verwacht mag worden van een masteropleiding binnen het Hoger Onderwijs.	Positief

Bijlage 1: Samenstelling panel

prof. dr. H. Coonen (voorzitter)

Hubert Coonen (1951) studeerde (cum laude) Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht en promoveerde aan de Universiteit Leiden. Gedurende zijn loopbaan was hij algemeen directeur van de Educatieve Faculteit (Lerarenopleidingen) van de Hogeschool Utrecht, hoogleraar en decaan aan de Faculteit Gedragswetenschappen van de Universiteit Twente en achtereenvolgens deeltijdhoogleraar aan de Open Universiteit en de Universiteit Maastricht. Naast deze hoofdfuncties was hij kroonlid en vicevoorzitter van de Onderwijsraad, voorzitter van het Landelijk Platform voor de Beroepen in het Onderwijs (LPBO) en kwartiermaker van het Nationaal Regie-orgaan Onderwijsonderzoek (NRO) van NWO.

prof. dr. M. (Marc) Vermeulen (kernlid)

Marc Vermeulen is academic director van programma's voor non-profit management bij Tias School for Business and Society van de universiteiten van Tilburg en Eindhoven. Hij is hoogleraar onderwijssociologie aan de Universiteit van Tilburg en Open Universiteit. Marc Vermeulen is betrokken bij beleidsonderzoek en -advies op het gebied van onderwijs. Hij heeft internationale werkervaring op het gebied van onderwijsstelsel- en organisatievraagstukken. Hij is onder meer voorzitter van de raad van toezicht van AOC Wellant, voorzitter van de Zuidelijke Rekenkamer en vice-voorzitter van de raad van commissarissen van woningbouwcorporatie Zayaz. Hij heeft veel advieservaring op het gebied van complexe strategische vraagstukken in de onderwijssector en maakte deel uit van een aantal toonaangevende adviescommissies in deze sector. Hij werd opgeleid als leraar maatschappijleer (Mollerinstituut), studeerde sociologie aan de Universiteit van Tilburg en promoveerde in 1996 aan de Universiteit van Amsterdam op een proefschrift over regionale verschillen in onderwijsdeelname en de economische gevolgen daarvan.

prof. dr. I.J.M. Arnold

Ivo Arnold is hoogleraar Monetaire Economie aan Nyenrode en hoogleraar Economisch Onderwijs aan de Erasmus Universiteit. Sinds 1996 is hij intensief betrokken bij onderwijsmanagement en onderwijsvernieuwing, eerst op Nyenrode en daarna aan de Erasmus Universiteit. Sinds 2006 is hij opleidingsdirecteur aan de Erasmus School of Economics. In 2009 is hij daar benoemd tot plaatsvervangend decaan met onderwijs in de portefeuille. In 2010-2011 volgde hij de leergang onderwijskundig leiderschap bij het CEUT. Hij heeft als commissielid deelgenomen aan een aantal interne visitaties binnen de Erasmus Universiteit Rotterdam en aan de visitatie van de universitaire lerarenopleidingen in 2014.

drs. H. Bijsterbosch

Erik Bijsterbosch is sinds 1998 docent aardrijkskunde aan de lerarenopleiding Windesheim in Zwolle en vanaf 2013 hogeschoolhoofddocent curriculum van dezelfde lerarenopleiding. Van 2010 tot 2013 was hij docent Sociale Geografie en vakdidacticus aan de Universiteit Utrecht en voor 1998 docent aardrijkskunde aan het Goois Lyceum in Bussum. Hij heeft Sociale Geografie gestudeerd aan de Universiteit Utrecht en heeft daarna de postdoctorale opleiding tot docent gevolgd van het Interfacultair Instituut voor Leraarsopleidingen en Studievaardigheden in Utrecht. Hij was van 2003 tot 2006 voorzitter van het bestuur van de afdeling onderwijs van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG).

drs. T. Visser

Taco Visser is jarenlang vakdidacticus en docent godsdienst/levensbeschouwing geweest en is nu adviseur identiteit bij Verus, vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs, voorzitter van de Vereniging van Docenten Levensbeschouwing en Godsdienst en hoofd- en eindredacteur van Narthex, vaktijdschrift voor levensbeschouwing en educatie. Taco Visser heeft in het verleden deelgenomen aan verschillende accreditatiepanels.

dr. A. Wilschut

Arie Wilschut is als lector didactiek van de maatschappijvakken verbonden aan het Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding van de Hogeschool van Amsterdam. Hij studeerde geschiedenis aan de Vrije Universiteit en promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam op een geschiedenisdidactisch proefschrift. Het onderzoek van zijn lectoraat concentreert zich op aspecten van burgerschap die samenhangen met het onderwijs in de maatschappijvakken, meer specifiek op de taalbeheersing die bij maatschappijvakken van belang is. Wilschut is auteur en redacteur van verscheidene handboeken die in het hoger onderwijs voor geschiedenis worden gebruikt, onder andere het handboek Geschiedenisdidactiek (2013). Hij was één van de ontwerpers van het in het Nederlandse geschiedenisonderwijs algemeen ingevoerde curriculum, gebaseerd op tien tijdvakken.

E. Leo (student-lid)

Eline Leo maakt deel uit van de NVAO-pool student-panelleden. Momenteel studeert ze Onderwijskunde aan de UvA; in 2011 behaalde ze het diploma Ouder & Kind training van Train Inn.

Het panel werd bijgestaan door Lieve Desplenter, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator, en Anne Martens, beleidsmedewerker NVAO, secretaris.

Alle panelleden en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Bijlage 2: Programma hoorzitting

Het panel heeft een hoorzitting gehouden 4 november 2016.

Locatie: NVAO, Den Haag

Programma:

09.00 – 10.45	Vooroverleg panel (<i>besloten</i>)
11.00 – 13.00	Behandeling dossier VU (Zaakvakken)
11.00 – 11.15	Vooroverleg panel (<i>besloten</i>)
11.15 – 12.00	Gesprek met vertegenwoordigers van VU: prof. dr. M. Meeter en dr. G.G. van de Bunt
12.00 – 13.00	Overleg panel (<i>besloten</i>)
18.15	Afrondend overleg panel (<i>besloten</i>)

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

- Informatiedossier Tweejarige Educatieve masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Zaakvakken
- Bijlagen bij het informatiedossier:
 - Domeinspecifiek referentiekader van de universitaire lerarenopleidingen
 - Schematisch programmaoverzicht
 - Beschrijving vakken:
 1. Integratieve vakken, incl. ICT in het Onderwijs
 2. Overzicht van de overige studieonderdelen per afstudeerrichting
 3. De pedagogische en (vak)didactische voorbereiding op het leraarschap
 - Overzicht personeel geïntegreerde onderdelen
 - Afstudeergarantie verklaring instelling
 - Thesisbeoordelingsformulier

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

2M LVHO	tweejarige educatieve masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs
ba	bachelor
CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
EC	European Credits (studiepunten)
FEWEB	Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde
FGB	Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen
FGG	Faculteit der Godgeleerdheid
FGW	Faculteit der Geesteswetenschappen
FSW	Faculteit der Sociale Wetenschappen
hbo	hoger beroepsonderwijs
ICL	Interuniversitaire Commissie Lerarenopleidingen
LVHO	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
UCGB	Universitair Centrum voor Gedrag en Bewegen
VHO	Voorbereidend Hoger Onderwijs
VU	Vrije Universiteit Amsterdam
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op beperkte toetsing van de nieuwe opleiding wo-master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Zaakvakken van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 00
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer 005134